

У Спеціалізовану вчену раду Д 35.052.03
Національного університету «Львівська політехніка»

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора економічних наук, професора,
професора кафедри банківського і страхового бізнесу**

Яворської Тетяни Василівни

на дисертаційну роботу

**Уголькової Олени Зіновіївни на тему «Оцінювання та державне
регулювання систем краудфандингу в національній економіці», яка
подана на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством**

1. Актуальність обраної теми дослідження

На сучасному етапі розвитку національної економіки пошук нових, альтернативних способів фінансування будь-яких проектів (підприємницьких, соціальних, культурних, мистецьких тощо), пов'язаний з потребою врахування низки чинників та необхідністю створення моделей реагування на ці чинники як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Краудфандинг стає активно використовуваним методом акумулювання коштів, а значна кількість краудфандингових платформ дозволяє інтернаціоналізувати проекти та збільшити їхні шанси на успіх.

Кожен вид економічної діяльності має свої характерні ознаки фінансування. У сфері регулювання краудфандингової діяльності також існують певні особливості розвитку, які проходять свої стадії трансформація сьогоднішній день. В Україні продовжується формування ринку стартапів, впровадження інноваційних розробок, соціо-культурних проектів, особливістю чого є динамічне зростання за здебільшої відсутності стабільного державного фінансування. Складність функціонування краудфандингової діяльності обумовлюється недосконалістю законодавчого забезпечення в країні,

недостатнім методологічним та методичним забезпеченням регулювання вирішення поточних і стратегічних проблем розвитку. Існуючі наукові дослідження щодо теоретичних та практичних аспектів регулювання краудфандингової діяльності в Україні потребують врахування змін у зовнішньому середовищі, появи нових економічних викликів та зростаючих потреб серед наявних і потенційних суб'єктів краудфандингової діяльності в Україні. Представлена дисертаційна робота Уголькової О.З. суттєвою мірою вирішує низку основних теоретико-методичних питань, пов'язаних з цією проблематикою.

2. Ступінь достовірності й обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Представлена дисертаційна робота вирізняється послідовним і системним викладом матеріалу на основі повного наукового обґрунтування. Чітко прослідковується авторська позиція та логічна завершеність роботи. Одержані у процесі наукового дослідження результати є достовірними.

Викладені у дисертаційній роботі Уголькової О.З. теоретико-методичні положення та проведені емпіричні дослідження достатньою мірою науково обґрунтовані. Вони базуються на фундаментальних положеннях економічної науки, враховують опубліковані результати наукових досліджень вчених-економістів та зарубіжний досвід регулювання систем краудфандингу.

У роботі використовуються офіційні статистичні дані, законодавчі та нормативні акти, що регулюють питання управління системами краудфандингу в Україні. Об'єктивність проведеного дослідження підтверджується використанням достатньої кількості статистичної інформації.

Вирішення поставлених у роботі наукових завдань базується на грамотному використанні існуючих методів наукових досліджень, у тому числі: логічного, діалектичного, узагальнення, наукової абстракції, методу аналогій – для формування теоретичних узагальнень та обґрунтування концептуальних засад регулювання систем краудфандингу (п.п. 1.1, 1.2, 1.3, 2.1); методів економіко-статистичного аналізу, ранжування – для проведення аналізу

особливостей функціонування краудфандингових платформ та налагодження їх зовнішніх та внутрішніх взаємозв'язків (п.п. 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3), структурно-логічного аналізу – для побудови моделі реалізації краудфандингового проекту (підр. 3.2); графічний – для наочного представлення теоретико-прикладного матеріалу роботи (усі розділи дисертації); аналізу і синтезу – для вивчення об'єкта і предмета дослідження (усі розділи дисертації). Вибрані методи дослідження відповідають предметному полю дисертації.

Дисертація написана науковим стилем, виклад матеріалу, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує доступність їхнього сприйняття. В роботі максимально обмежено використання складнопідрядних конструкцій, які заважають однозначному трактуванню позицій автора, дисертація насичена професійною термінологією. Робота характеризується однозначністю, послідовністю, точністю викладу фактів.

У процесі підготовки дисертаційної роботи опрацьовано 165 літературних джерел (нормативно-правові документи, праці провідних науковців із означеної проблематики, статистичні та аналітичні дані, методичні рекомендації, періодичні видання тощо).

Достовірність одержаних особисто дисертанткою результатів наукового дослідження підтверджується їх апробацією на семи науково-практичних конференціях. Також про достатній рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій свідчить їх підтвердження відповідними документами – довідками про використання розроблених автором рекомендацій у практичній діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, зокрема, у ТОВ «Любінське сяйво» (довідка № 9-1 від 12.02.2019 р.), ТзОВ «Компанія «ЗІКО» (довідка № 28 від 16.03.2019 р.).

Вищевикладене дозволяє зробити висновок про всебічну обґрунтованість і достовірність, представлених у дисертаційній роботі наукових положень, висновків і рекомендацій, про високий науковий рівень дисертанта.

3. Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату, основними науковими працями автора дозволило визначити найголовніші теоретико-методичні положення, прикладні висновки та рекомендації, які характеризуються науковою новизною, сформульовані Угольковою О.З. самостійно та відображають її науковий внесок у розв'язання важливого наукового завдання щодо розробки теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій ефективного регулювання систем краудфандингу в національній економіці.

До вперше розроблених результатів дослідження слід віднести запропоновану автором модель процесу виконання краудфандингового проекту, яка включає перелік основних етапів його здійснення, ключових елементів системи краудфандингу (с. 140-143 дисертації). На особливу увагу заслуговує модель, яка передбачає уточнення на кожному з етапів уточнення учасників та їх функцій для підвищення ефективності управління процесом розроблення та впровадження краудфандингових проектів. Для органів державної влади така модель дозволяє розуміти їх функції на кожному з етапів та їх взаємозв'язки із усіма учасниками краудфандингового проекту.

Серед отриманих наукових результатів, спрямованих на удосконалення існуючих, доцільно виділити такі:

1) уточнення типології чинників розвитку краудфандингової діяльності шляхом виокремлення двох ключових груп (С. 42-43), що дає змогу сконцентрувати увагу органів державної влади як на забезпеченні необхідного стану загальних (економічних) чинників, так і спеціальних (соціальних);

2) раціоналізовано положення з державного регулювання систем краудфандингу (С. 145-146), що конкретизують можливості застосування певних інструментів для впливу органів державного управління на розвиток краудфандингових операцій;

3) можливі інструменти оцінювання систем краудфандингу органами центральної та місцевої влади (С. 162-164). Слід відзначити, що розроблений автором підхід до оцінювання дає змогу здійснювати порівняльний аналіз на різних рівнях господарювання національної економіки та досліджувати тенденції в розвитку систем краудфандингу.

У роботі отримали подальший розвиток такі наукові положення:

1) понятійний та термінологічний апарат щодо системи краудфандингу (С. 36, 41), який на відміну від існуючого дозволяє ідентифікувати краудфандинг як самостійний фінансовий інструмент залучення коштів для реалізації певного проекту та вказує на відмінності від понять інвестування, франдрайзинг, кредитування, фінансування за допомогою бізнес-ангелів чи венчурних фондів тощо;

2) типологія краудфандингових проектів (С. 62-67), яка передбачає необхідність додавання таких класифікаційних ознак як «рівень новизни» та «канал інформації про проект», що дозволить більш ефективно оцінювати краудфандингову діяльність в Україні та використовувати ці результати для ефективного регулювання систем краудфандингу.

4. Практичне значення отриманих результатів

Практичне значення дисертаційної роботи визначається можливістю застосування положень в державному регулюванні краудфандингової діяльності в Україні. Зокрема, підтвердженням реалізації науково-практичних рекомендацій щодо регулювання краудфандингової діяльності є те, що певні аспекти дисертаційної роботи були використані департаментом міжнародної технічної допомоги та міжнародного співробітництва Львівської обласної державної адміністрації для підвищення ефективності державного управління системами краудфандингу та стимулювання розвитку економіки (довідка № 1467 від 24.10.2017 р.).

Результати дисертаційної роботи впроваджені у діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, зокрема, у ТОВ «Любінське сяйво» (довідка № 9-1 від 12.02.2019 р.) та ТОВ «Компанія «ЗІКО» (довідка № 28 від 16.03.2019 р.), що засвідчує їхній прикладний характер.

Окремі результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» для підготовки студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073

«Менеджмент» при викладанні дисципліни «Економіка та управління знаннями» (довідка про впровадження №67-01-695 від 12.04.2017 р.).

5. Повнота висвітлення основних наукових результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення дисертації в повній мірі висвітлені в 14 наукових працях. Зокрема, у наукових фахових виданнях опубліковано 7 статей, з них 4 у виданнях України, включених до міжнародних баз (2 з них до міжнародної бази даних Web of Science), 7 – публікацій апробаційного характеру.

Перелік опублікованих праць за темою дисертації відображає зміст роботи відповідно до вимог МОН України.

Положення дисертаційної роботи пройшли апробацію у доповідях і виступах автора на 7 міжнародних науково-практичних конференціях, що відбулись протягом 2016 – 2017 рр.

6. Дискусійні положення та недоліки дисертації

В цілому позитивно оцінюючи дослідження, виконане Угольковою Оленою Зіновіївною, варто висловити зауваження та визначити деякі дискусійні положення даної дисертації:

1. Автором здійснюється підміна понять «інструмент державного управління» та «інструменти регулювання краудфандингової діяльності» (с.144-145). Сутність державного управління як і його інструментів виявляється завдяки управлінській дії, реалізацію якої забезпечують такі механізми як організація, регулювання, планування, мотивація, контроль. У свою чергу, державне регулювання є складовим державного управління, реалізація якого передбачає використання відповідних інструментів регулювання. Непереконливим є визначення і виокремлення за країнами походження «національного краудфандингового проекту» у класифікації краудфандингових проектів (табл. 1.6. С. 63). Доцільно було б навести ознаки, які більш чітко

відрізняють національні краудфандингові проекти від міжнародних і глобальних.

2. Більше уваги в матеріалах дисертації автору доцільно було б приділити обґрунтуванню, чому саме три і чому саме такі (кількість краудфандингових платформ, обсяг коштів, залучених за допомогою краудфандингу та обсяг коштів, залучених за допомогою однієї краудфандингової платформи) характеристики були використані у розробленні моделей для оцінювання та аналізування тенденції краудфандингових операцій у світі (табл. 2.2 та 2.3 С. 81-83).

3. Доцільно було б розкрити та науково обґрунтувати перелік податкових інструментів регулювання краудфандингової діяльності, при цьому, виділяючи стимулювальну податкову політику детальніше розкрити систему заходів, а не лише податкових пільг для стимулювання краудфандингової діяльності в Україні (с. 148-149).

5. У дисертаційній роботі слід було більше уваги приділити повноваженням та доцільності новоствореного підрозділу у структурі Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (с. 160-162). Крім цього, необхідно було б детальніше обґрунтувати потребу створення такого органу саме як підрозділу Національної комісії. На нашу думку, необхідно було б більше уваги зосередити на необхідності функціонування цільових асоціацій та об'єднань, які б використовували відповідні інструменти регулювання та підтримки краудфандингової діяльності в Україні.

Викладені дискусійні положення та зауваження не змінюють загальної позитивної оцінки роботи, але можуть розглядатись як шляхи перспективних досліджень.

7. Загальний висновок

Оцінюючи наукові результати проведеного дослідження Угольковою Оленою Зіновіївною, необхідно відзначити, що мета роботи досягнута, а поставлені задачі вирішені. Дисертаційна робота «Оцінювання та державне регулювання систем краудфандингу в національній економіці» є завершеною

науковою працею, а її результати характеризуються науковою новизною, теоретичною цінністю та практичним значенням.

Обсяг та оформлення дисертації, в цілому, відповідають вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пунктам 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р.). Зміст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи Уголькової О.З.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу, можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Оцінювання та державне регулювання систем краудфандингу в національній економіці» за своїм змістом повністю відповідає паспорту наукової спеціальності 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством», а її автор Уголькова Олена Зіновіївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за вказаною спеціальністю.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук,
професор, професор кафедри
банківського і страхового бізнесу
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Т. В. Яворська

Підпис Яворської Т.В. підтверджую
Вчений секретар

доц. Грабовецька О. С.